

Oponentní posudek

Disertační práce: ICT kompetence učitelů

Doktorand: Mgr. Ondřej Neumajer

Oponent: Doc. PaedDr. Jiří Nikl, CSc.

Posuzovaná disertační práce má rozsah 139 stran odborného textu, dále obsahuje 93 položek odkazů na použité prameny, seznam obrázků, seznam tabulek, seznam použitého software a 14 příloh včetně elektronické verze disertační práce.

1 Aktuálnost zvoleného tématu

V současné hektické době, kdy jsme v ČR svědky nekompetentních snah o drastické omezování finančních prostředků jak na rozvoj výpočetní techniky ve školách, tak na podporu zvyšování kvalifikační úrovně pracovníků školství, plně vyznívá *vysoká aktuálnost předložené disertační práce*, zaměřené na problematiku utváření a rozvoje ICT kompetencí učitelů. Autor ji dokládá řadou závažných faktů v rámci teoretické části práce a potvrzuji ji i výsledky části praktické.

2 Vymezení cílů disertační práce a úroveň jejich dosažení

Mgr. Neumajer, v souladu s požadavky metodiky disertační práce, v kap.2.1 (s.22) vytyčuje dva rozsáhlé bazální cíle, zahrnující problematiku teoretické i praktické části práce:

1. „analyzovat aktuální situaci, zejména v oblasti postgraduálního rozvíjení ICT kompetencí učitelů a identifikovat signifikantní společné znaky, na kterých jsou koncepty založeny“,
2. „zjistit stav vnímání ICT kompetencí českými učiteli, jejich osvojování a rozvíjení“.

Cíle dále konkretizuje, kvalifikuje, přiřazuje k nim závažné výzkumné problémy. Kromě jiného u druhého cíle formuluje následující čtyři hypotézy, jejichž platnost ověřuje rozsáhlým výzkumem:

H1_ Čeští učitelé očekávají od ICT vzdělávání osvojení kompetencí podporujících aplikaci prostředků ICT v oborové didaktice předmětu, který vyučují.

H2_ ICT kompetence učitele jsou považovány za standardní součást profesních kompetencí učitele.

H3_ Se zvyšující se úrovní ICT kompetencí učitelů infromatických předmětů se zvyšuje i deklarovaná úroveň technologických kompetencí ostatních učitelů na škole.

H4_ Se vzrůstající úrovní ICT kompetencí klesá zájem o školení v rámci SIPVZ.

Rozkrýváním výzkumných problémů v rámci druhého cíle se autor snažil „vytvořit znalostní bázi o stavu současné situace v českých základních školách v oblasti informačních a komunikačních technologií a připravit odrazový můstek pro iniciaci vhodných navazujících aktivit směřujících k implementaci technologií efektivně podporujících vzdělávání“ (s. 23).

Cíle jsou konzistentní s názvem práce a téma vyčerpávají. S uvedenými cíli plně koreluje obsah práce. Na základě analýzy obsahu disertační práce oponent konstatuje, že výše uvedené cíle disertační práce byly v celém rozsahu i v očekávané kvalitě splněny.

3 Zvolené metody zpracování disertační práce

Autor v rámci teoretické části práce vhodně aplikoval *metodu obsahové analýzy a kritického hodnocení rozsáhlých informačních pramenů a metodu jejich komparace*.

Pro naplnění cílů empirické části práce využil *metodu dotazníkového šetření*, přičemž souběžně ověřoval verzi graficky zpracovaného interaktivního elektronického on-line dotazníku, jehož administraci precizně a detailně popisuje a zdůvodňuje.

Pro splnění vytyčených cílů se použitý soubor metod jeví přiměřený. Výzkumné metody jsou v souladu se záměry autora, odpovídají řešené problematice.

4 Postup výzkumného řešení

U nás dosud systémově nerozpracovanou problematiku ICT kompetencí učitele zvolil autor promyšleně, s ohledem na vlastní teoretické zázemí i zkušenosti. Teoretická a empirická část práce na sebe logicky navazují, jsou komplementární. Vymezená problematika je řešena v rovině teoretické i výzkumné v pěti kapitolách, doplněných o Úvod, Seznamy (zdrojů, obrázků, tabulek) a rozsáhlé Přílohy.

Autor disertace rozvíjí obsah odborné práce v souladu s požadavky vědecké metodologie. Disertační práce je zpracována systematicky, zahrnuje část teoretickou i empirickou. Obě části mají výzkumný charakter.

V úvodní části zdůvodňuje Mgr. Neumajer aktuálnost řešené problematiky jejím zasazením do širšího rámce rozvoje lidské společnosti, odkazem na potřeby informační společnosti.

Následující kapitoly teoretické části disertace obsahují, kromě deskripce signifikantních aspektů vlivu ICT a vzdělávání v moderní informační společnosti na vztah ke vzdělávání pedagogických pracovníků, komparativní studii vybraných významných konceptů přístupů k rozvoji ICT kompetencí učitelů. *Obsah se odvíjí v přísné logice souvislostí. Je vyčerpávající, dokonale zpracován, autor důsledně odkazuje na využití zdroje informací.* Analýza problematiky ICT kompetencí učitelů je realizována „v širší kontextu, který problematiku kompetencí učitelů (i s odkazem na kompetenci žáků) reflektuje do národních kurikul, reforem školských vzdělávacích soustav a zejména modelů přístupů k osvojování a dalších rozvíjení ICT kompetencí učitelů (s.8).“

Teoretická část končí popisem rozsáhlých výsledků komparativních zjištění, včetně upozornění na některá omezení získaných výsledků.

V empirické části disertační práce autor, s využitím podkladů teoretické části, *vědecky koncipuje kvalitní výzkumný projekt* reflexe českých učitelů v oblasti rozvoje ICT kompetencí v rámci projektu SIPVZ, vymezením výzkumných problémů, výzkumných hypotéz, použitých metod, popisu zkoumaného prostředí včetně výzkumného vzorku, popisu realizace výzkumu a vyhodnocení hypotéz. Jedním z cílů bylo současně i ověření grafického interaktivního prostředí realizace dotazníku. Výzkumné aktivity proběhly v souladu s pravidly vědeckého výzkumu.

V závěrečné části jsou prezentovány rozsáhlé objektivní výsledky výzkumu, tak, jak budou autorem předneseny v rámci obhajoby.

Kapitola Seznam zdrojů zahrnuje *široký výběr reprezentativních informačních pramenů*, které jsou citovány v souladu s normami. *K problematice autor publikoval 12 kvalitních prací.*

Rozsáhlé Přílohy vhodně doplňují obsahovou část disertace.

Vysoké kvalitě teoretické části práce plně odpovídá vysoká kvalita jejího formálního zpracování.

Nelze než vysoce ocenit výbornou strukturaci i logickou návaznost obsahu, dokonalé zpracování výzkumných dat a přiměřenou názornost prezentace výsledků zprostředkovanou obrázky i tabulkami.

5 Vyjádření k systematicčnosti, přehlednosti, formální úpravě a jazykové úrovni disertační práce

Disertační práce je po obsahové stránce výborně koncipována i zpracována. Je hutná, kompaktní, přehledná, dobře strukturovaná, metodicky pojatá, poskytuje potřebné informace v potřebné kvalitě, v žádoucích souvislostech.

Práce je čtivá, vzhledem k jednoznačnosti chápání obsahu by však bylo vhodné k některým odborným pojmům uvést do závorky synonyma (např. k termínům dedikace, inkorporace, implementace, penetrace, stratifikace aj.). Též by měl autor zvážit nadměrné, nepřiměřené využívání výrazu „velmi“.

Jednotlivé stati odrážejí vysoce seriózní přístup autora při zpracování každé problematiky. V práci jsou prezentovány kvalitní poznatky vysoké odborné úrovně.

Předložená disertační práce je konzistentní jak vysoce kvalitním obsahem, tak i jemu přiměřenou formou. Autor důsledně užívá odkazy na rozsáhlé, pečlivě vybrané, reprezentativní informační zdroje.

Statistické zpracování dat je dokonalé, včetně vizualizace výsledků formou obrázků, tabulek a grafů.

Po vědecké stránce práce naplňuje stanovená kritéria pro disertační práci.

6 Výsledky disertace a její přínos, význam pro společenskou praxi

Autor zmapoval problematiku ICT kompetencí učitelů z hlediska jejího vývoje a řešení jak v našem domácím prostředí, tak ve vyspělých zemích různých kontinentů a provedl příslušné komparace. Pro rozsáhlý vzorek respondentů objektivně prověřil platnost či neplatnost čtyř závažných hypotéz, ze kterých lze odvozovat významná doporučení pro pedagogickou praxi.

Zhodnocení významu disertace pro obor Pedagogika

Vědeckému rozboru problematiky ICT kompetencí učitelů, na rozdíl od ICT kompetencí žáků, zatím nebyla v ČR věnována patřičná pozornost. Předložená práce patří v tomto směru k významným prvotinám. Důkazem toho je i skutečnost, že Mgr. Neumajerovi patří prvenství v oblasti lokalizace etablovaných konceptů do českého jazyka, včetně komparace problematiky utváření a rozvíjení ICT kompetencí českých učitelů a učitelů ve vyspělých státech světa.

Disertační práce přispívá k rozvoji oboru Pedagogika širokým rozpracováním aspektů ICT kompetencí učitelů. Významným příspěvkem pro pedagogickou praxi jsou závěry z výzkumu autora, které fundovanými argumenty dokládají naléhavost podpory materiálního vybavení škol prostředky ICT i nezbytnosti podpory všech aspektů rozvoje ICT kompetencí učitelů.

Z hlediska oborové didaktiky se v ČR jedná v oblasti informační výchovy o první systematicky pojatou, přitom vysoce kvalitně teoreticky a výzkumně podloženou komparativní studii dané problematiky.

ze společenského hlediska je práce vysoce přínosná, protože orientuje pedagogickou veřejnost a jejím prostřednictvím i širší veřejnost na dalekosáhlé, náročné změny v kompetencích učitele, čímž mimo jiné přispívá ke zvýšení jeho statusu.

Předložená disertační práce představuje mimořádně hodnotný příspěvek k problematice rozvíjení informačně technologických kompetencí učitelů. Přináší, v návaznosti na koncepty rozvoje ICT kompetencí učitelů, které jsou uváděny do života ve vyspělých státech, nové podněty pro pedagogickou teorii a praxi, a to všestranným, shrnujícím, přitom kritickým pohledem na komplex problematiky informačně technologických kompetencí učitelů.

Závěr

Konstatuji, že předložená disertační práce Mgr. Ondřeje Neumajera na téma „ICT kompetence učitelů“ řeší tvůrčím způsobem v teoretické i empirické rovině vysoce aktuální problém utváření a rozvoje ICT kompetencí učitelů.

Autor prokázal znalost vědeckých metod řešení zvolené problematiky a schopnost samostatné odborné práce. Disertační práce se vyznačuje vysokou obsahovou a formální úrovní.

Předložená disertační práce splňuje požadavky kladené na disertační práci, proto ji doporučuji k obhajobě. V případě úspěšné obhajobě disertační práce doporučuji udělit Mgr. Ondřejovi Neumajerovi titul Ph.D.

V Hradci Králové 2007 – 06-1

Doc. PaedDr. Jiří Nikl, CSc.

Katedra fyziky a informatiky PF UHK